

RENAIXEMENT

ADHERIT A L'UNIO CATALANISTA

SURT ELS DISSAPTES

VOLÉM

La llengua catalana ab caràcter oficial per totes nostres relacions inclús ab el Poder Central.

Corts Catalanes. per estatuir la legislació civil y per el règim intern de la Nacionalitat Catalana y pera ser àrbitres de nostra administració.

Que siguin catalans quants a Catalunya desempenyin càrrecs públics.

Fixar contribucions é impostos per contribuir als gastos generals del Estat en la proporció que correspongui a Catalunya.

Supressió de quintes ó lleves y facultat de poder contribuir a la formació del Exèrcit del Estat Espanyol per medi de voluntaris ó diners.

Essent Nacionalista l'acció que al nostre poble realisa l'Unió Catalanista, tenen el dret y el dever de cooperarhi tots els catalans moguts per les aspiracions del nacionalisme català, qualsevulga que siga llur pensar y sentir en matèries religioses, polítiques ó socials.

SUMARI

TEXT.—Poques paraules, per *D. Martí y Julià*.—Esguards, per *Franc*.—Un any més, per *Antoni Sansalvador*.—Englantines: Les patries llibertats, per *Joaquim Delclòs y Dols*.—Treballém, per *Vicens A. Ballester*.—Triptic, per *J. Grant y Sala*.—El baluart de Sant Pere, per *Manel Alcántara y Gusart*.—Visió, per *Anfós Sans y Rossell*.—Meditació, per *Maceo*.—Un recort, una defensa y un prec, per *A. Mallsol*.—Pàgines d'or: la manifestació del diumenge, per *Salvador Vilaregut*.—La venjança d'un Rei, per *Josep Raurell*.—Remembrança, per *Salvador Borrut y Soler*.—No per odi, per justícia, per *Agustí Pedret y Miró*.—Un any més, per *Lluís G. Fàbrega y Amat*.—L'inoportunitat, per *P. Rossell*.—Teatre Català de Naturalesa: Magna jornada, per *E. R. y T.*—1714, per *Ramón Cumané Jordà*.—Noves—Remember, per *H. Nadal y Mallol*.

GRABATS; En Rafel de Casanova.—Joves catalanistes empresonats la nit del 11 de Setembre de 1901.—Segell del Concell de de Cent.—«Flors de Cingle», escena culminant de l'obra.

Poques paraules

Commemorèm una lluita per la llibertat; y s'ha de dir, sense encongiments, malgrat el que puguen opinar altres qui pretenen ésser definidors del lliberalisme, que tota recordansa y lloansa pels esforços generosos dels homes, ó dels pobles á favor de qualque deslliurança, ó bé en contra qualque opressió, no pot ésser motejada, ni considerada inactual. Cal dir més: cal dir que, deixant

de banda, l'aspiració general lliberadora que's contenia en les grans lluites catalanes, y sobretot barcelonines, de 1714, pel fet general de la civilització eren forsa més lliberals que no pas la modalitat política de governació del estat que representava la monarquia borbònica de Lluís XIV, y al estat espanyol Felip V. Vui dir no més una cosa: Lluís XIV y Felip V, el que ells representaven á la política en el seu sentit general, fou destruït per sempre més de la consciència de l'humanitat per la revolució francesa. Jo no comprenc aqueix esperit, dit lliberalíssim, qui es, abans que tot, jacobí, defensor del 1793, y condempna als qui una centuria abans lluitaven contra el que la revolució destruï, y excelsa tot el que al referirse á la revolució es fortament imprecatur. Jo confesso que no ho entenc.

Mes donem la raó als qui volen veure tares de poc progressisme á la consciència social catalana de comensaments del segle XVIII; poden negar, perxó, que lo fonamental, lo que principalíssimament

a-
re-
ns
es
de-
els
En
y
m-
s y
ne-
ue,
ant
tat
, y
rcil
tre
En
de
de
vés
tria
ree-
es y
ata-
cent
iosa
lant
p.
1748

mogué als catalans contra Felip V, fou la defensa de llibertats colectives, de llibertats nacionals?, y si no's pot negar aixó, que no que no's pot negar, com pot haverhi qui s'atreveixi á esser tant injust ab els defensors de tals llibertats, essent aixís que les llibertats colectives tenen una significació tan lliberalista, podria dir, més lliberalista, que no les llibertats individuals? Cal esser just abans que res més. Y cal també que's tinga ben bé presenta la vera significació de la commemoració de la gloriosa data catalana d'avui. La nostra commemoració es retardataria? Qui tinga 'l valor de creureho que ho diga. Aquesta commemoració la mereixen els bons catalans qui lluitaren per la llibertat de Catalunya, y es, conjuntament, una execració pels detentadors de llibertats; qui té pit per negarho y apologisar als detentadors de llibertats, que no més anatemes haurien de mereixer dels qui s'alaben de liberals?

Y res més: una paraula abans d'acabar. Jo repeteixo aquí tot lo que fa anys y anys he dit y reedit en articles y parlaments, y es: que no hi há acció social digna y forta, sense que sia acometedora, agressiva. Ja's pot entendre que parlo de l'acometivitat y de l'agressivitat qui usen les accions socials modernes.

Per xó jo dic: que'ls desnaturalisadors de tot el que dona tremp y braó, de tot el qu'empelta fortitut als adherits als moviments socials, han d'esser considerats enfora, molt enfora, de les llibertats que's reivindiquen, y, potser sense ells ferho expressament, no pretenc negarho, són lluitadors á favor de l'enemic qui's combat. Més clar: els desnaturalisadors dels bons catalans qui oferiren llur vida á la perdurabilitat de les llibertats catalanes, són enemics de la llibertat

dels pobles, són defensors de Felip V y de lo que ell representava; són defensors dels mals usos polítics que condemná y esborrá ab sang la revolució francesa, no són, anc que s'ho pensin, liberals!

D. MARTÍ Y JULIÀ.

Esguards

A la tomba altra volta plens de vergonya tornaríen.

Han passat anys... demunt les runes de la ciutat caiguda s'alsa plena d'orgull la urb moderna; ja no penja sinestra del antic portal la descarnada testa del brau campió; ja l'eco s'ha extingit de Honorata brandant á somatent, y una covarda resignació plana demunt de nostre poble.

Ja nostra veu no s'alsa potent en protesta dels nous agravis... tot apar que sia mort, que tant sols vetllen les cendres de les llibertats perdudes quiseuns romàntics, somniadors, enamorats de les passades gestes.

Ja en nostra ciutat la llengua mare n'es exilada; un aixám de forasteralla l'invadeix per tots indrets; ells governen; ells ens manen, y el poble calla, com un anyell soferit.

Fills d'aqueixa noble terra, noble y gran en llibertats, reneguen d'ella, parlen la llengua del butrí qui occintla va robar lo més preuat, y la multitud endiumenjada saluda al tirá doblant á son pás la carcanada com el més servil cortisá.

Han passat anys... pobles esclaus han sacudit el jou, conquerint sa llibertat, mes Catalunya, Patria volguda, encara anyora l'esplendor de son passat.

Onze de Setembre de 1714! Data que evoques devant de nostra ànima enamorada la visió heroica d'un radiant passat; tu, plana immortal de nostra Historia que ab sane va escriure nostra Ciutat, avui ja ets data quina remembransa té regust de vell y arcaic, tant sols tenim per tu una llágrima aquells que volèm una Catalunya rica y plena, com era abans de la fita que tu has marcat.

Es avui qu'en nostre cenacle resèm patriòtica oració pels martres de nostra llibertat, oració de bellesa exelsa, tot ella plena d'amor, de respecte pel passat, de fástic pel present, d'esperansa pel avenir, oració que's confón dalt el blau atzur ab el plany de mare Catalunya, qui plora damunt la freda tomba de sos fills heroics, plany

*tot ell plé de melangia, suau y hermós que apar
remor de roses que s'esfullen...*

*A la tomba altra volta plens de vergonya tor-
narien...*

FRANC.

EN RAFEL DE CASANOVA

Un any més

En el camí ascensional que cap á la
seva dignificació y vers la reintegració de
la propia sobirania, va seguint el nostre

poble, la data del 11 de Setembre, á la
vegada que de recordansa y commemora-
ció del fet heroic, encar que dissortat, de
la caiguda de Barcelona y ab ella de tota
la Patria Catalana, ho hauria d'esser d'exa-
men de conciencia, de rápit balanseig de
tota la nostra acció catalanista.

Tal diada com aquesta, alhora que s'ho-
norés als caiguts de 1714; al mateix temps
que la veu pietosa, evocadora de les pas-
sades dissorts, se fes sentir flébil en lloan-
sa dels qui sostingueren fins á morir l'en-
senya flamejanta de la terra, fora precis
que la veu evocadora també y no menys
pietosa que la de les recordances, la veu
serena de les presents fortituts, se desple-
gués vibranta, mostrant l'avens realisat
després de la darrera commemoració.

Tal volta aixó vindria á rel·ligar d'una
manera definitiva la visió plena de futuri-
tats de les nostres lluites nacionals ab la
trista renovellació de la caiguda pretérita;
tal volta aixó, tindria el trist privilegi de
portar com una innovació al nostre calen-
dari, fins qui sab si al adoptar aquesta data
com á moment solemniat del nostre balans
patriótic, vindriem com á donar una con-
creció territorial, una característica ben
nostra, una modalitat nacional á lo que
de més universal y extraterritorial hi há
á la terra á la mesura del temps.

Y aleshores, la data d'avui, la fita del
11 de Setembre, devindria una felís coin-
cidencia de passat y de present, de des-
consol y esperausa de racontes de perdudes
grandeses y de recompte d'esperades rea-
litats.

Y aleshores també, damunt la tomba
dels caiguts en apoteosi immortal, Catalu-
nya hi rendiria les llágrimes de desespera-
nça y'ls alés prometedors, y tal vegada,
anys á venir, la presentalla nostra, devin-
guda ofrena de tots els catalans, se fon-
gués en una sola expressió, se traduís com
en unisson victoriós, en el crit de joia de

una nissaga que renaix com á poble, reanúsant definitivament la propia vida nacional.

ANTONI SANSALVADOR.

ENGLANTINES

LES PATRIES LLIBERTATS

«A n'els meus fills

Avui, no es pas rondalla lo que us vaig á contar,
fills meus; la nostra ensenya onejant á mitj pal,
ens diu que Catalunya en tal dia del any,
perdé, potser per sempre! les Patries llibertats.

Aixís, doncs, la rondalla deixemla per demá.
Y avui, fem homenatge als héroes catalans
qu'en la lluita donaren sa generosa sang,
dient, qu'«es morir, viurer, sens Patries llibertats».

Anem, fills meus, anemhi al Saló de Sant Joan;
y omplimlo de corones, y de llores, y rams
al excels Casanova, espill de catalans;
que junt ab ell, caigueren les Patries llibertats.

Y allí, als peus del patrici, fem jurament sagrat,
que lluitarèm sens treva, contra tots els tiráns,
per nostra Catalunya; fins qu'hagim rescatat
lo que té dret á viurer, ses Patries llibertats.

JOAQUIM DECLÓS Y DOLS

Treballèm

Ajuntant petits esforços de molts, podem arribar
al assoliment de la desitjada Llibertat. No'ns refièm
doncs, de les apariencies de grans obres á fer per
homes qui no poden de cap manera arribarhi, per-
que són incapassos de les petites, ó qui, en tot
cas, voldrán que ressurti 'l llur treball isolat, se-
parat de tots els altres, car l'ambició personal,
l'anhel del figurar, els portará á separarse de tot-
hompera que's vegi més de lluny la llur figura.

Deixemlos als qui han enxiquit llur cor á mida
del engrandiment de la butxaca; als qui, enfilats
per graons bastits per la bona fé de nosaltres,
Poble, se creuen superiors quan són sols més alts;
foragitemlos, encara, si es precís, als qui'ns de-
mostraven un amor á la Patria y als seus fills, men-

tres sols fills de la Patria s'anomenaven y qui d'en-
sá que se'n són fets germans grans d'Ella ó se'n
són creguts Pares, volen imposarnos silenci als
qui sempre cridèm y cridarèm! perque d'ells n'ha-
vèm apresat l'estridencia y de l'estridencia n'havèm
aferrat l'amor á Catalunya.

Fem la nostra vía els soldats de rengle, ajuntats
sempre, fets els ulls en la senyera de les Quatre
Barres, batejats els cors per l'immensa estimació
á la Mare, sense capdills, sense capitostos, sense
gent de crit que desví l'opinió del únic camí á se-
guir. Si ells volen á Catalunya, si están disposats
á tota mena de sacrificis pera abastar la seva Au-
tonomia, que vinguin al nostre costat, que's despos-
seeixin de vanitats y personalismes; que, junts ab
nosaltres, Catalans no més, Catalans per damunt
de tot, vinguin á esperonar als novells, pera que
fassin de la nostra Catalunya un espill de pobles,
una Mare estimada dels seus fills coratjosos.

L'onze de Setembre es una data més remembra-
ble que'l 20 de Maig,

Per qué no treballèm tots pera que s'arribi á re-
membrarla com á la més alta expressió del anhel
de Llibertat?

Oh, vosaltres, liberals! Es sols *Llibertat* lo que
desitjèm nosaltres, els intransigents.

Oh vosaltres, conservadors! Unicament *conser-
vació de la Llibertat* es lo que sospirèm els qui no
volèm mitjes tintes.

Abdúes primordials estimacions vostres són aple-
gades en la nostra Fé.

Vingueuhi, si es cert que creieu lo que anèu pre-
dicant. Nosaltres, si vos ne donèu vergonya, ani-
rèm ab vosaltres. No'ns fa res. No tenim ambicions,
no sentim ansies de grandeses individuals. Treba-
llem sols per la Patria.

VICENS A. BALLESTER.

Associació Catalana de Beneficencia

adherida á l'Unió Catalanista

ARTICLE PRIMER DELS ESTATUTS. — *La*
«Associació Catalana de Beneficencia» té
per finalitat socorre á empresonats Cata-
lans y, en cas d'esser possible y necessari,
á llurs families. Ademés, podrá fer exten-
sius els seus auxilis á tot accident que, re-
lacionat ab l'esperit d'aquesta Associació,
pesi sobre qualsevol Catalá.

Triptic

Del Passat

Patria meva. Catalana terra, la sagnanta data del 11 de Setembre de 1714, sigué la llosa que't sepultá.

D'ella ensá, has esdevingut un poble afemellat per lo feble, ductil á tot insult, que si abans d'aquells luctuosos fets, á les fuetades responies masclament, ab ta viril energí, avui acostumat al servilisme, agups ta ja masella espatlla, als eterns enemics nostres, que voldrien occirte per sempre, al veure ton afany de redressament.

Si'ls martres quals gestes remembrèm, aquells defensors de les nostres llibertats, aixequessin de llurs fredes tombes llurs testes, estimarien malaguanyada sa generosa sang, vessada noblement, fent de sos pits muralles ab que barrar els passos als soldats de Felip V.

Nobles martres, nissaga d'héroes ben á la catalana, els que després de més d'un any de seti, ab la fam y la miseria ensenyorida de vostra llar, servareu prou braó per no rendirvos, fent de Barcelona un'altra Numancia, que foreu vilment enganyats y traits per tothom, que l'Anglaterra; fiadora dels sagrats drets de Catalunya, tolerá se vos negués assistir com corresponia al pactarse á Utrecht el pervindre de nostre poble: *Sapiguèu* que fins á nosaltres ha arribat el ressó de vostre clam, el crit desesperat de vostra agonía, quan ab vostra generosa sang s'escolava la grandesa y llibertat de Catalunya; vostre testament sacratíssim, vostre mandat de que un'altra generació reprengués la tasca, si som impotents per complirla, l'espandirèm arreu, la deixarèm esculpida en el cor de nostres fills, per si ells més sortosos que nosaltres, poden complir el manament.

Aquesta es la oració-evocació, que'ns ix á flor de llavi al depositar la perpetua al peu del bronze, que'ns fa revivre la visió de bell morir del darrer conceller en cap, en Rafel de Casanova.

Del Present

Y are un breu esguart entorn nostre, tot marxant á complir el sagrat deure anyal.

Entorn vostre, immortal Casanova, passaren un bell día de Maig les gentades, onejant al vent tremoloses senyeres; aquell esplet massa espontani, que homenatjá á homes encarnació del verb polític, malgrat y semblar freturosa de catalanitat, no tingué per vos cap homenatge, no s'acotaren les flamants banderes á vostre esguart simbólic, no representaveu res per ells, y les gentades passaren, passaren en barreja llampant de coloraines,

ferma la petjada, la testa al aire, per sota l'arc de simbolisme exòtic, prop del lloc mateix aont vos caiguereu acribillat pel plom dels aliats. D'aquell rebombori, qué'n resta? l'esfumats recort de molts homes agermanats un día, avui enemics irreconciliables, empaltats de tots els vicis de la política que tant mal ens ha fet.

Sembla existir una comunió catalanista, fins ofereix diversos aspectes, y entorn de l'idea mare giravolten com papellons á la flama, barrejant llastimosament el suprem ideal de renacionalisació ab les mesquines lluites d'idees de propi profit personal, sadollats d'esperit acomodaticí, enganyantse á sí mateixos, car semblant marxar per viarany diferents, en el fons els atia un mateix vici: *manca de sentiment catalá.*

Fa pocs dies un representant del Nacionalisme Republicà deia: *«L'acte d'homenatjar junts dreta y esquerra la memoria del 11 de Setembre, no reportaria cap benefici ni á la dreta ni á la esquerra; tot lo més ne reportaria al Catalanisme.»*

Heusaquí 'ls fruits.

Si com á finalitat capdal d'un ideal gran, cal valdres de medis d'expressió de la gran idea definitiva, destriant son amor en petites partícules, clar que, malgrat engrunallat, se podrà oferir sempre una expresió de l'idea mare, encar que mesquina, empró dosis infinitesimals no podrán fonamentar obra sólida, un conjunt d'homes inspirats en migrats reflexes de l'ideal suprem, aportarán cooperació débil y inarmónica, poc equilibrada, y demunt fonament aixís, no's podrà mai aixecar edifici sólít.

Y per aixó avui es un regidor *catalanista* qui parla en castellá en una sessió del Consistori, demá són sos companys qui en una pública manifestació demanen l'abolició de la pena de mort (humaníssima pretensió digna de lloansa), però qu'en son curs criden **morin** una pila d'homes y coses.

De l'Avenir

Vindrà, porque volèm que vingui, un día en que Catalunya tornarà á ser lo que sigué; no viuen encare 'ls homes que omplirán el marbre blanc de l'antiga *Lliga de Catalunya*, per fer bis ab l'altra de sagrada escriptura; serà per la voluntat de tots els catalans, sobirana voluntat, després de l'apostolat tot just iniciat, que l'au fénix volará pels espais lliures de nostre cel blau, encarnant l'imperatiu *volèm* informe en sentiment de Patria, fruit de la tasca nacionalisant ab el concurs del irredent mogentse per rompre grillons de tota mena y demanant un lloc digne en el banquet de la vida, y aleshores la Patria reviurá de fet.

Una era nova de pau y bellesa suprema, expresió de llibertat, assegurarà á nostres fills... nèt...

el dret á conviure entre 'ls pobles avensats y lliures, y aleshores será feconda la gestació; la terra que mai regateja ses riqueses será pródiga, y Catalunya, confortada de dinámica intelectual, oblidades efímeres lliures; del llevat contemporani, quedarà l'obra positiva d'educació social; quan homogeneats per principis d'humanisme, els homes, educat al unison son cervell y son cor, haurá finit l'apostolat, *Catalunya será.*

Els que creuen y confien en sobrenaturals forces, á sos precs creuran se deu, y'ls que sols de llurs activitats y natural dinámica 's refien, creuran que á sa voluntat ho deuen. Lo essencial es que abraçats uns y altres, descoberta la testa, *ho veuran.*

Ditxosos ells!!

J. GRANT Y SALA.

EL BALUART DE SANT PERE

11 de Setembre de 1714

La llopada, ja 's rabeja pel barri de la Ribera profanant les llars sagrades ab son baf d'odi y vilesa; ab sos crims ubriagada y ab furor, Sant Pere apresca les naus invadint, sacrílega, ab udols de bestia fera.

Un estol de bráus, s'hi llensen, es l'esperansa derrera! un conceller acapdilla'ls que dúu la gramalla encesa mes de sanc que no de porpra. De la torre, en l'escomesa, el drap den Felip llensantne, hi arboren nostra bandera.

Bandera, que 'l decaigut, en sos plecs nova se hi trova... la bandera, que es tacada ab la sanc d'En Casanova!

Cinc voltes cau entre runa; cinc cops s'alsa en l'esboranc; cada cop que de nou s'alsa, es mes clapada de sanc.

Y tot es febre de lluita, y es horror, y es malvestat... y es un poble, que agonitza defensant sa llibertat!

MANEL ALCÁNTARA Y GUSART

Visió

Jo t veig, bandera.

Onejanta al bat de l'aire, resplandenta als raigs del sol, brilladora sots l'atzur, com una flor que s'esbadella graciosa.

Y les teves colors—llegenda i martiri—or i sang—coratge i dolcesa—s'em fiquen cor endins i m rabejen santament.

Pens allavors ab les grandeces mortes, ab los héroes que foren, los costums que s'han esvait, la pura llenga que'ns han arrebaçat, les lleis extra-

nyes qu'ens domenyen, los braços qu'ens endogalen, les boques qu'ens flestonen, los ulls qu'ens guaiten ab rencunia sorda.

Em pro la meua veu, entre les remembrances tragiques, de cara als canons fumejants, voltat dels cadavres enrrampats, encar te halé per cridar, per dir uns mots que son plenament afirmatius.

No ha mort la patria, no. Si no avui demà, si no demà un altre jorn, mes potent i forta i benaurada, sorgirà de les nostres cançons i será pastada b los nostres anèls i treballs i esperances. La patria tornarà bellament a esser altre volta i, pel nostre voler devingut realitat, será una a despit los entrebancs que s'hi oposin, será integralment aplegada sota ls plecs d'aquesta bandera que, enlluernadora i voleianta, se m'apareix en somnis com visió d'avenir immaculat.

ANFÓS SANS I ROSSELL.

Vilafranca del Penadés.

Nota: A precs del autor, respectem l'ortografia.

Meditació

D'aquí á tres anys ne farà 200 que ma patria sofrí l'afront y la violencia de sa personalitat.

Les ambicions cesaristes dels reis de nissaga castellana anaren destruint nostra terra en lo que d'Estat Catalá tenia. Sa constitució 's vegé minada ab la destrucció del bras militar y 'ls comtats absorbits per la reialesa deixaren en la guerra dels remensos llur fortalesa. Res hi valgué que s'oferissin á un parlament de concordia al que oferien ja per endavant l'abolició dels cinc mals usos que la legislació goda havia deixat com á solatge en el Codi dels usatges y dels quals la reialesa havia fet palanca absorbent desencadenant una lluita interior afrosa. Com que aixó sols era una excusa, la reialea alentá la guerra fins á anular el bras militar de la terra, que era la primera forsa natural, y quedá la terra casi indefensa.

Llavors, fou quan la tendencia cesarista del temps facilitá l'opresió de la terra catalana, siguent precis tot y ab aixó juntarse l'imperi de Felip ab la Fransa del centralisme y l'uniformisme, ab la cobdiciosa Fransa, que per dues voltes havia pagat car son reto á Catalunya, perque les tropes dels dos Estats poguessin perpetrar l'invasió, guerra, seti y capitulació de la nostra capital, trencant després els pactes capitulars pera donar acció al villipendiós tractat dels Pirineus, repartintse Catalunya com la no menys desdixada Polonia y barrant del mapa dels Estats el fins llavors més flo-reixent que tots, l'Estat Catalá.

Tanta sang, tantes violacions, tants robos, tants atropells, tants sacrilegis com ofensaren á nostres avantpassats perpetrats per les tropes de nostres invasors, reteren al 11 de Setembre de 1714 el poble més lliure de la terra al centralisme més escandalós.

Els abominables fets que avui deplorém y commemorém, tindrien fácil perdó y oblit si les generacions successives haguessin rectificat tant criminal procedir. Mes ay! que'ls hereus d'aquells opresors se mostren tant ensanyats com ells, tant vampirs dels païssos conquerits á la violència, l'astúcia y la diplomacia, que no sols serveixen lo que no es seu, no sols ho exploten inicuaument flagellant al país ab una administració ruïnosa, dedicada tota ella á mantenir els instruments de violència servadors de lo apressat, sino que befen nostra parla, insulten nostres dones, destrueixen nostres més elementals organismes, exilen nostres bracers y nostres artesans, centralisen la represió, se valen fins de nostres germans venals que intròsmos en la política actúen de botiflers tot apelantse defensors del terror, y ab una llei d'opresió dita de Jurisdiccions amordassen no ja la protesta débil del país sino fins els més íntims gemecs que'l grillo arrenca á la carn viva de Catalunya, als joves y als pares de familia que compreném y sentím més nostres danys y 'ls que deparen á nostres fills.

Y després s'espanten els oligarques, els pressupostívors, els qu'en conjunt formen aquest pop que xucla nostra vida, si s'afilien nostres germans als rengles republicans, ácrates ó socialistes, etc., cosa explicable en qui no sentint palpitant llur mare natural, com gos que ha perdut l'amo cerca en qualque altre cantó la ressurrecció d'aquella llibertat individual y colectiva de que's sent desamparat.

Mes jo en tal dia com avui dec repetir ben clar y ben alt aquelles paraules del llibre sagrat que diuen tenir per còdic de còdics: «les coses clamen pels seus amos fins á la restitució» y nosaltres cercarém d'una ó d'altra manera la vindicació del patrimoni catalá que no enagenaren ni podien enagenar nostres avis y qu'es nostra més preuada herencia.

MACEO.

Un recort, una defensa y un prec

Si no ho recordo malament, l'any 1885, l'anyorat *Centre Catalá* de tan bona recordansa, fou qui primer commemorá la data del 11 de Setembre de 1714, ab uns solemníssims funerals celebrats á la Iglesia de Santa María del Mar, en els que hi hau-

ria fet l'elogi fúnebre 'l canonge Mossen Collell si el Dr. Catalá, allavors bisbe de Barcelona, no hagués tingut á bé 'l privarho.

Després d'aquesta primera vegada 'ns correspon á nosaltres, al element popular del Catalanisme, la gloria d'haver restablert aquesta remembransa, anys després, en la modesta sala del carrer de Lladó, aont allavors s'aixoplugava 'l *Foment Catalanista*, potser la societat que ha donat á nostra causa l'element més d'acció, el més decidit en els fets y 'l més radical en les idees. Proposat el pensament, fou desseguida acullit ab entusiasme per casi tots els socis; el pressupost se cubrí en un moment per espontania subscripció; molts companys, dirigits pel malaguanyat Miquel Pous, dedicaren totes ses forces al arranjament d'aquella petita sala. La vetllada necrológica 's celebrá: la sala presentava un magnífic aspecte, els concurrents no arribaren á omplir un local de cent cinquanta cadires; però 'ls parlaments foren vibrants y malgrat l'haverse donat la consigna de no aplaudir, l'entusiasme hi dominá de debó. D'aleshores ensá, cap més any ha deixat de commemorarse 'l dia de la nostra caiguda, essent cada any demostració plena de que'l Catalanisme va endevant.

Mes, desgraciadament, en aquesta terra totes les flors tenen ses espines: ja quan vam comensar, vam tenir precisió de lluitar contra l'oposició d'alguns de nostres consocis, precisament els més relacionats ab les grans figures del Catalanisme, y els anys següents hem tingut la mala sort d'haver de llegir en diaris de gran tiratge, escrits en nostra llengua y ab les firmes de senyors per nosaltres molt respectables y respectats, articles en que volent commemorar aquella terrible jornada, se procurava desvirtuar la nostra obra.

Nosaltres reconeixém la feblesa de nostres coneixements, la nostra inferioritat en qüestions històriques y polítiques; però per Catalunya! que no vinguin á dubtar del nostre patriotisme; que no neguin la llum, quan la llum brilla; que no reneguin de la veritat, quan la veritat s'imposa. Nostra obra no es perjudicial al Catalanisme, quan tot ell l'acull en sos generosos brassos y's complau en ferne la data més assenyalada del seu dietari.

Per qué, doncs, sense combátre-la directament, aquells personatjes de tanta representació pretenen desvirtuarla, reproduint en els seus diaris els mateixos arguments que dos jovenets usaven al *Foment Catalanista* pera combatre nostra iniciativa? Senzillament, y ho diém sense pretensions, perque no han volgut capir, ni l'objecte, ni la finalitat de la nostra obra.

Nosaltres, al instituir la commemoració, no vam pretendre recordar als històrics defensors de Barcelona de 1714 exclusivament; vam aspirar á assenyalat un dia en que la Patria 's recordés de tots

els bons fills que havien sacrificat la vida per la seva llibertat, lo mateix als de 1714 y 1640 que als de qualsevol temps passat; per aixó deiem en les esqueles de convit: «En remembransa del 11 de Setembre de 1714 y en commemoració de tots els martres de les llibertats catalanes.» Vam escullir l'onze de Setembre de 1714, perque es la fita més assenyalada que té nostra historia, la data en que s'ha vist el més gran nombre de ciutadans morint per la llibertat de la Patria.

Nosaltres no vam anar ab el criteri analític d'un mestre escrupulós, á esbrinar els defectes particulars y colectius que'ls homes de 1714 poguessin tenir: ens bastava saber que'l donar la vida per la Patria es el sacrifici suprém; n'hi havia prou ab que'l sentit comú ens dictés, que cap collectivitat pot mai sustreures dels prejudicis de l'època, del ambient del sigle y menys encara, de les conveniencies nacionals del moment.

No vam pretendre ab aquesta commemoració, dedicar una anyoransa á les llibertats perdudes l'any 1714, y menys encara considerarles com una aspiració de nostra actuació social; aspiravem y aspirèm encare avui ab més integritat, á un major y més extens dret expansiu de nostra rassa, y si'ls elements preeminents del Catalanisme, en lloc de deixarnos sols en la sala del carrer d'en Lladó, pera que sols exposessim nostres planys á nostres coneixenses, haguessin tingut á bé assistir á nostra vetllada necrológica, haurien vist ja allavors que mentres l'eura s'emparrava sobre'l recort de les *llibertats d'air*, les flors de l'esperansa enramaven la llosana dedicada á l'*Autonomia de demá*.

Y quina finalitat porta la nostra obra? Creuen alguns que no hem volgut fer res més, que donar un día de manifestació al Catalanisme? Creuen que's tracta d'una romántica commemoració sense cap transcendencia?

Jamai, en nostres continuats treballs de propaganda catalanista, coronats per l'èxit ó pel fracás, hem fet nostres coses ab aquesta lleugeresa; quan

hem donat un pas, l'hem donat, sabent el perquè'l donavem.

En primer lloc, sabíem nosaltres, que'ls antics Concellers de Barcelona, quan tenien plena conciencia de que la causa de la Patria estava ben perduda, van fer devant del món, devant de les generacions futures, una solemne protesta, qu'es precis que'ls catalans no oblidin. La continuïtat d'aquesta protesta, que cap catalá pot oblidar, es la primera finalitat de la nostra commemoració.

Segonament, mai hem cregut que la causa de Catalunya s'havia de guanyar visitant direccions generals ni ministeris. La causa de Catalunya ha de guanyarse lluitant, y pera lluitar són necessaris l'entusiasme y la fortaleza. La fortaleza no's desperta sense grans exemples, l'entusiasme no esclata sense estridencies. Cap poble del món ha arribat á la llibertat sense un escut, sense una bandera, sense un himne. Cap nacionalitat ha tingut conciencia de son ésser, sense commemorar sos héroes, sense enaltir sos grans homes, sense plorar ses grans desgracies.

No volguém doncs que Catalunya vulgui impossibles. La commemoració del 1714 está ja consagrada per tots els catalans ab plena possessió de sa conciencia nacional. Ni en nom d'un puritanisme inesplicable, ni en nom d'uns principis liberals que no són del cas, se pretengui ofegar l'entusiasme que aquesta diada desperta entre els bons fills de Catalunya. Si 'ls que alguna volta ho han fet, senten altre día la temptació de repetirho, consultin avans, lo que d'aquells fets ne diu la Historia, llegeixin les consideracions que han inspirat als ilustres historiadors del Univers, y estèm segurs de que tornarán sobre son pensament, convensuts de que'ls homes de 1714 son dignes de tota nostra admiració y sa generosa defensa, el més heroic sacrifici que mai s'hagi fet per la Llibertat dels homes.

A. MALLSOL.

P Á G I N E S D ' O R

La manifestació de diumenge

Fou un acte solemne, grandíós, de gran transcendencia pera Catalunya y pera'l Catalanisme; un fet d'aquells que ja no s'esborrarán mai més del recort del qui ha tingut la fortuna de presenciari-lo y de pendrehi part, per molt llarga que sia sa vida. Tothom sab lo que va succeir durant la nit del di-

jous passat. Un estol de joves catalanistes, entre els que s'hi contaven el nostre estimat company y secretari de l' *Unió Catalanista* en Lluís Marsans y uns quants col·laboradors de *Juventut*, no menys benivolguts que aquell, foren sorpresos brament per un escamot de gentota mercenaria en el precis moment de colocar una corona als peus de la estàtua del immortal Conceller en cap, en Rafael de Casanova, espill de patricis y exemple de

defensors de la patria Catalana, y cínicament empresonats en l'afrentosa cofurna del carrer de Amalia, entre mitg de lladres y assessins.

Devant d'aital ofensa, no tan sols Barceloua, sinó Catalunya en pes, s'alsá protestant rojenca d'ira.

Baix l'iniciativa de la Junta Permanent de la *Unió Catalanista* s'aplegá diumenge passat, á les onze del matí, en la plassa de Catalunya; y allá, á ple día, á la llum del sol, una gentada immensa, composta de més de dotze mil catalans pertanyents á totes les classes y estaments socials, d'idees religioses y polítiques completament oposades, volgué sancionar lo que dies avans havien

fet de nit una trentena de joves, y al efecte s'en caminá al lloc aont s'aixeca la figura del martre de les llibertats catalanes, pera coronarla novament ab tot l'esclat del més fervorós patriotisme y del més gran entusiasme.

La fetxa del diumenge passat s'ha d'inscriure ab lletres d'or en els anals del Catalanisme, perque constitueix un reconeixement unánim de la llegitimitat de la protesta de nostres darrers concellers, fermament mantinguda per l'*Unió Catalanista* que, com ben clar se va veure, es l'única entitat que sab ferse digne d'esser el porta-veu de les justíssimes aspiracions de Catalunya.

La manifestació, en la que hi figuraven, ademés

JOVES CATALANISTES EMPRESONATS LA NIT DEL 11 DE SETEMBRE DE 1901
AL ANAR Á DIPOSITAR UNA CORONA Á L'ESTATUA D'EN RAFEL DE CASANOVA

de la Junta Permanent de l'*Unió*, nutrides representacions de tots els periódics, centres, societats y agrupacions catalanistes; del «Concell Regional federalista de Catalunya» presidit pel senyor Vallés y Ribot; del «Centre democràtic federal de Barcelona» junt ab altres branques republicanes y ab gran nombre d'obriers, artistes, lletrats, metges, industrials, comerciants, propietaris, formant una munió imponent se dirigí ab tot ordre y serietat per la Ronda de Sant Pere en vers al saló de Sant Joan, essent saludada ab gran sa-

tisfacció per la gent que omplí'ls balcons de l'ample vía.

Ab sorolloses salves d'aplausos eren festejats els trenta joves que havien estat á la presó á mida que passaven portant triomfalment la gran corona destinada á l'estátua del insigne conceller á qui Barcelona en pes rendia homenatge; al arribar al Saló de Sant Joan l'espectacle prengué unes proporcions immenses. Una corona gegantina formada per milers de caps envoltava 'l sócol que manté la figura de bronze den Rafel de Casanova, com irradiant

al entorn de les fulles verdes qu'en Josep M. Folch y Torres, el nostre estimat col·laborador un dels que sofriren presó aquets dies, li posava ardidament enfilant-la ab la bandera de Santa Eulària que l'heroe català abraça ab sa ma esquerra, al temps que sa gloriosa espasa, que ab sa destra empenya, era materialment coberta d'hermoses flors.

Aleshores ressonà un aplauso atronador batut per milers de palmes, y tot seguit en Manel Folguera y Durán, el president de l'*Unió Catalanista*, á qui tant estimem tots els catalans de cor, pujá demunt del socol y abraçant-se ab aquell bronze més sagrat desde ara, que'l sol il·luminava ab una carícia d'or, dirigí la paraula als manifestants donant-los en nom de l'*Unió Catalanista* la més coral enhorabona dient que l'acte que realisaven era un acte de solidaritat honrós pera tots els catalans, els quals al enterarse del empresonament de sos aimats companys de causa s'havien considerat empresonats també moralment y que ab l'exemple de la figura augusta del gran conceller trevallessin més que mai pera reconquistar lo qu'es ben nostre, es á dir, la llibertat de Catalunya.

Acabá recomanant la dissolució dels manifestants, la qual tingué lloc á la catalana, aixó es, ab tot ordre y serietat.

Actes com el de diumenge reconforten y esperansen pera l'avenir y constitueixen un exemple ben digne de tenir-se en compte per les autoritats barroeres que patim, y l'espectacle d'en Manel Folguera, ardit, quasi heroic, ab sa testa descoberta, vestit de negre y abraçat a l'estatua d'en Rafel de Casanova, ferit de mort, com aguantant-lo amorosament perque son cos no's desplomés, y envoltats tots dos per la boirina daurada dels raigs de sol del rialler matí de Setembre, surant per demunt de tot un poble palpitant d'entusiasme y d'amor á sa terra, se presentá com un símbol hermós de veritable Catalanisme.

SALVADOR VILAREGUT.

(Del núm. 84 de *Juventut* corresponent al 19 de Setembre de 1901).

La venjansa d'un Rei

Els bons catalans no podem oblidar mai la data de 1714.

Nostre poble cregué que no podia ésser bon rei per ell, el que venia imposat per una dinastia estrangera y 's revoltá contra d'ell, però tingué de sucumbir sota 'l pes de les armes dels francesos y castellans, manejaes á nom de Felip quint, de la casa dels Borbons, no menys que sota 'l pes dels

desdenys y de les ingratituds del arxiduc Carles d'Austria.

Una vegada subjecte ja nostre poble, aquell Rei d'abhorrible memoria, se'n venjá de la guerra que li feren els catalans pera defensar llurs drets, y sa venjansa no respectá res; tot alló que podia representar caràcter, modo d'ésser, costums, lleis, justícia, furs, tot alló fou foragitat de nostra terra: tot lo que significés menyspreu, vergonya, subjecció; tot alló li fou imposat, per la força de dos Regnes units per l'unio que's presten els tirans, els uns als altres.

Gaudia Catalunya de dret propi, confeccionat per ella mateixa y respectat y admirat per tots y per tothom, dret que serví de model á pobles estranys y que, fet sempre pel poble que ab ell fruía de tota mena de llibertats y autorisat per llurs sobirans Comtes de Barcelona, era defensat y estimat pels mateixos ab tota l'ànima.

Aquell dret que representava 'l veritable modo d'ésser dels catalans de tots els indrets de nostra terra; aquell dret qu'era tant y tant estimat, per ser fet pels que l'havien d'usar, fou mort pel venjatiu Felip V.

Després que tingué subjectada la terra, desfé 'l Tribunal Suprem de Catalunya, qu'era 'l que formulava la jurisprudencia, y acabá també ab les Corts del poble, veritables fonts del dret y promulgadores de les lleis generals.

D'allavors ensá, la venjansa d'aquell Rei s'ha anat continuant pels governs centralistes als quals sempre ha dominat l'odi envers tot lo català, y 'l poble s'ha trobat á cada pas ab lleis estranyes á son modo d'ésser, y ab intents d'arrebassarli lo poc que encara ha conservat; de tant en tant encara se'ns demostra la continuació de la venjansa de Felip V ab decrets com el rescent de les Notaries, y ab l'apoi que donen els governants centralistes als enemics de Catalunya.

Quina hauria d'ésser l'actitut de tots els catalans aimants de la seva patria, devant de la no interrompuda venjansa dels seguidors de la política d'aquell odiat Rei?

A nostre humil entendre, no es pas la més apropiada la que s'está seguint per part dels partits anomenats catalanistes, que tanta desunió han sembrat entre 'ls catalans, mentres els uns han falguejat á n'en Maura y els altres an en Canalejas; mentres els uns s'han aliat ab els antics caciquistes y els altres no's volen unir pera foragitar del govern municipal del cap y casal de Catalunya als més enemics d'ella.

Aquella venjansa, aquell odi mai interromputs contra nostra estimada terra, haurien de fer obrir els ulls á tots els que s'anomenen catalanistes, y aixís com nostres enemics s'han conservat sempre units per l'odi y la venjansa, nosaltres deuriem

unirnos tots per l'amor á Catalunya y á la seva Nacionalitat, deixant d'una vegada arreconades aquestes envejes, rencunies y miseries que tant temps ha 'ns separen, imitant en lo possible a n'aquells héroes de 1714 que volgueren ab llurs vides defensar allavors nostra Nacionalitat y nostres drèts, units en una sola aspiració, qu'era la llibertat de la Patria.

JOSEP RAURELL.

Centelles, Setembre 1911.

REMEMBRANSA

SONET

Oh, Jofre 'l pilós! qui nostra historia
et presenta com l'héroe llegendari;
Berenguer el Vell, el comte milenari;
oh, Pere 'l gran! qu'arreu vas trovar gloria.

Tos fets, Conqueridor, son la victoria;
En Fivaller, en Clarís, tot un glosari
allá ont encare avuy podem cercarhi
exemples de virtut. Vostra memoria,

planter de llibertats; de fe, noblesa,
ens dibuixa a lo lluny l'esperat dia
pel poble que treballa á tota proba,
la patria que'ns vau dár, tota grandesa,
la terra qu'abnegada no's rendia
ni després de la mort d'En Casanova!

SALVADOR BORRUT Y SOLER

No per odi, per justicia

Som altre vegada al onze de Setembre; una data que'ns recorda un fet capdal de l' historia de Catalunya.

Crec un dever de ciutadania celebrar totes aquelles dates que'ns porten á la memoria els fets que han demostrat un moment de vida y amor propi y que han sigut ells demostració evident de que tenen els pobles un sentiment innat qu'está á punt sempre de manifestarse en ares de la llibertat y la justicia.

Tenen les idees, com els cossos orgánics, una energia que les propulsa en acció de vida, y aquesta energia no es altre que la raó que tenen de ser totes aquelles coses que parteixen d'un fet natural que les afirma.

El nostre nacionalisme parteix precisament d'un fet, y aquet fet, com á raó, justifica'ls nostres ac-

tes, tant en principi com en fi, basats sempre en la glorificació d'una justicia.

Aquesta justicia per sí sola, basta á justificar el fet de la celebració d'aquesta data; sense aquesta justicia seria'l fet una negació, qu'es llei que'ls pobles no executen sinó hi há una causa determinant que'ls impulsi á ferho.

Aquesta causa la tenim nosaltres com afirmació de justicia, y heusaquí perque al celebrar aquesta data, no neguem, que afirmem.

Jo voldria, dirigintme als nacionalistes, preguntarlos: La celebració d'aquesta data enclou un odi? Es la passió d'una venjansa que's manifesta?

Els fets poden contestarme.

Enemic incondicional de tot quant signifiqui odi ó passió del mal, sentiria que un sol individu tan sols se deixés portar per aquest instint ferotge, y en tan solemne data, avans que 'l reciocini, vencés el fanatisme.

Els pobles fanáticos no avansen, son la rémora de tot progrés y de tota cultura, són la mort entre la vida, són la lluita eterna de la nit y el dia, de la llum y les ombres, de lo qu'es y lo que no vol ser.

Un poble conscient estableix la lluita per sentiment y no per odi, y tot quan representa per ell una data, la recorda per estímul á la noble empresa de conquerir tot lo qu'es y representa per ell una justicia.

Fem que sigui la data del onze de Setembre un estímul per la nostra causa á fi de recordar que'ls pobles se deuen á sí mateixos, no per medi d'odis ni envejes, sinó per medi d'amor y fraternitat que apropa'ls cors y els ajunta, en bé de la pau humana, tan necessaria als homes.

Aixís celebrego jo l'onze de Setembre, y aixís desitjaria que fos celebrat per tots quants senten amor á la causa de Catalunya.

AGUSTÍ PEDRET Y MIRÓ.

Un any més

L'onze de Setembre de 1714 ens evoca una munió de tristos recorts, y nosaltres, fervents creients ab les glorioses gestes d'aquelles patriótiques jornades, no podem més que dedicar un sagrat recort, una oració santa pera aquells qu'ensenyaren á la posteritat com sabíen estimar Catalunya.

Felip V, de mala memoria, enviá pera sitiar Barcelona al general Berwick. Ja en el 4 de Setembre Barcelona's trobava ab les muralles destruïdes, y un emisari den Berwick intimá la rendició, y el Concell de Cent resolgué aguantar fins al últim moment, quan al apuntar el dia onze, 40,000 homes

atacaren les bretxes. Els catalans acudiren tots, però en nombre més considerable l'exèrcit castellà-francés, era difícil ferlos recular.

En Villarroel se presentà de nou al Concell de Cent pera oferirse á desempenyar el càrrec de capitá general de les forces catalanes, y allavors com á últim recurs, cridaren á tots els catalans majors de 14 anys, y encara que'ls assaltants eren expulsats d'alguns llocs, queien ferits en Rafel de Casanova, abrassat á la bandera de Santa Eulària, y en Villarroel y la major part de l'oficialitat catalana, quan s'abalansá ab la cavalleria contra l'enemic.

Les llibertats de Catalunya foren abolides y cremades les banderes de Santa Eulària y Sant Jordi, y trepitjant la capitulació, molts capdills catalans foren portats al castell d'Alacant.

Mes, si aquestes pàgines tristes de la nostra historia han fet aturarnos, durant l'espai de centúries, en el camí que teníem trassat, el mateix 11 de Setembre, cada any, ens desperta un cop més aquell amor sagrat, y ens ajunta pera treballar ab més fe.

Els Felips s'han succeït l'un darrera l'altre, encara que no se'n diguin, empró, 'ls Casanoves y Villarroels s'han extingit en els dies tristos de Catalunya.

Es trista cosa pensar en l'onze de Setembre de 1714, perque fou allavors quan á Catalunya se la befà y escarní robantli les llibertats, mes, que no fa pena, en plé segle XX, veurer encara á nostra Catalunya sofrir el jou dels que la voldrien morta?

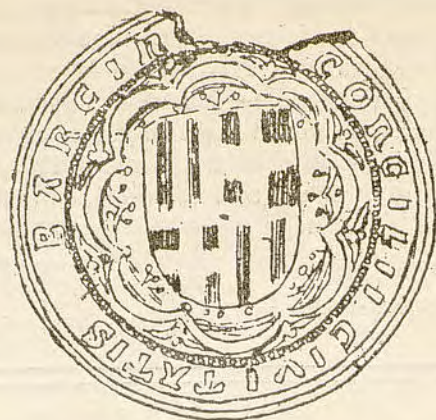
Aquestes jornades que avui commemorèm han de ser les noves guspies qu'han d'encendre la gran foguerada patriòtica, y avui, mentres dediquèm els nostres recorts als martres que moriren pera salvar á Catalunya, pensèm en que tots som germans, y que nostre primer deure es el de conquerir, assolir les llibertats patries que un exèrcit traïdor ens robà un dia.

Aquestes gestes que les histories declarades *de texto para las escuelas* procuren amagar, nosaltres les hem de retreure sempre, perque 'l dia en que'ls fills de Catalunya les sàpiguin com deurien, es segur que cap se negarà á formar en les rengleres dels que la hem estimada sempre y li oferirem nostres pits pera defensarla d'un nou assalt.

Y ara, germans de Patria, una oració pels martres del 1714.

LLUIS G. FÀBREGA Y AMAT.

Molins de Rei 4 Setembre 1911.

SEGELL DEL CONCELL DE CENT

L'inoportunitat

Ser inoportuns quasi que vol dir ser inútil. Tal com avui están les coses, el fet qu' avui commemorèm els catalanistes, la trista data del onze de Setembre, es, per segons qui, una inoportunitat. Es una cosa inútil; sens cap fi positiu—diuen els uns—es antiliberal, antiprogressiu—diuen els altres.—Es humà, es patriotisme. commemorá les dates glòries de la nostra Historia,—diem nosaltres.

Els qu'avui pregonen contra la celebració de aquestes dates, air com un sol home, ab la corona penjada al coll y ab les llàgrimes als ulls, anaven á rendir homenatge en l'estàtua d'en Casanova, als catalans qu'en 1714 moriren defensant á Barcelona de l'invasió franco-castellana. Y á la nit, com á bons patriotes, acudien á les vetllades necrològiques qu'en quasi tots els centres catalanistes es celebraven.

Avui ja no es aixís: ens hem tornat més avençats, y aquestes coses les hem d'abandonar per sempre més; sols els pobles petits, débils, aquells que no tindran mai llibertat, deuen celebrar les dates més ressurtints de la llur Historia. Perque, com que fins ara dins del Catalanisme no havíem tingut sabis filosops, no'ns en havíem adonat que aquella gent que moriren defensant á Barcelona, representaven el retrocés, y les hostes castellanes, el progrés. Y per aixó durant una colla d'anys hem fet l'orni portant corones y celebrant vetllades á la memoria d'aquells *atrassats* ciutadans de Barcelona.

L'inoportunitat es un gros mal. Y en el plet que estèm debatent, qui es l'inoportú, els que preocupats per la República ó per l'ordre social renequen d'aquestes manifestacions patriòtiques, ó nosaltres que, atents com el que més á les evo-

lucions de la política moderna, tenim com a cosa sagrada, imprescindible, la celebració d'actes patriòtics d'aquesta naturalesa?

El doctor Martí y Juliá ens parlava dies enrera de que tant la dreta com l'esquerra no compleixen degudament com a tals; y precisament, ab l'aquiescència dels prohoms, una y altra es creuen complir radicalment com a tals, renegant de les manifestacions de Catalanisme.

—*La celebració d'un acte commemoratiu del onze de Setembre, en el que hi prenguessin part homes de les tres branques del Catalanisme, fora un perjudici per als partits d'esquerra y dreta, encare que, naturalment, fora un benefici pel Catalanisme.*—Hi há qui aixó sosté.

Jo voldria saber que entenen aquesta gent per patriotisme. Vivim en una época, que per fugir de tot acte que tinga caràcter de Catalanisme á seques, l'inoportunitat pren forma en el cervell dels nostres homes. Si fos possible aboliria aquest mot, però tinc la seguretat que á l'endemá 'l Sr. Alomar ja hauria inventat la nova paraula perifrástica.

Deixem passar el temps. Dies de fortes lluites vindrán, y tant la dreta com la esquerra 's veuran obligades á cercar el bálsem de patriotisme que conserva l'Unió Catalanista. Temps vindrán y sens trigar gaire que uns y altres sentirán les conseqüències de les llurs conxorxes ab els elements essencialment antinacionalistes. No som egoistes, però mai la patria universal será la dels homes; la

patria natural, la de cada rassa, será la que subsistirà, y aquesta única sempre, mai confosa ab cap altra. A l'Iberia encara hi han rasses.

Ni els partits conservador y republicà espanyols poden avenirse ab nosaltres ni res poden donarnos. En R. Soriano té un periòdic, *España Nueva*, que pertany á la conjunció republicana socialista; la U. F. N. R. forma part d'aquesta conjunció; fa pocs dies que'l periòdic d'en Soriano insultava grollament á Catalunya. Per altra part els conservadors volen estimarnos molt; son els únics que poden donarnos quelcom—diuen certs homes de la *Lliga Regionalista*—peró quan arriba 'l moment de fer quelcom, la derogació de la llei de Jurisdiccions, per exemple, un excés d'egoisme nostre no'ls permet derogarla.

Y en cambi 'ls nostres homes fan negacions de Catalanisme, esperen el maná, y sens preocuparse els uns, per exemple, qu'en el Congrés de Jovenuts socialistes, á Ferrara, han votat una ordre del dia declarantse antinacionalistes; y els altres, que'ls partits turnants, els de la monarquia espanyola, cada dia apreten més els grillons que'ns esclavitzen.

Peró bé un dia que fins els cecs hi veuen, y que fins el ferro més potent no té forsa pera contenir l'empenta d'un poble que foll de rabia, avansa impetuós al fi del ideal, destrossant tot lo que á son pas s'interposa...

P. ROSSELL.

TEATRE CATALÁ DE NATURESA

Magna jornada

Magna jornada pera Catalunya la del 3 de Setembre. Devant l'immensitat d'un éxit sense precedents, nosaltres, els joves, sentim revivre nostres entusiasmes esmortuits malauradament per l'ambient que arreu sura; ambient de mort, de descomposició, de prematurs afebliments y d'abandó de sagrats deures. Ambient de qual influencia fins nosaltres, els eterns ilusionats, no podem substreurens totalment, malgrat que'ns escudi 'l sagrat foc del amor á nostra Patria.

Nosaltres els sentim revivre nostres entusiasmes devant el grandió acta del diumenge, perque havem vist en ell quelcom més gran, més transcendental, que la senzilla estrena d'una obra de teatre.

Havem vist aplegada per un mateix sentiment á una immensa multitud catalana. Havem vist desaparèixer, potser no més per algunes hores, odis fra-

ticides y vells ressentiments. Havem vist á tot un poble magníficament agermanat, rendint homenatge al seu Art, que l'ha fet gran y l'ha ennoblit. Y havem cregut que poble que sab sobreposar, tan espontaniament el seu Art, á les demás demostracions de la seva vida, no es un poble complertament esgarriat, y que tart ó d'hora ha de tornar pera 'l conqueriment dels seus Ideals, perque un poble qu'estima 'l seu Art, que té educació artística, es malgrat la descomposició que l'aclapari, una bella esperança de potent ressorgir.

Havem vist encara en l'acte immens, la més rodona negativa á la mort ó á la crisi de nostre Teatre, perque tampoc pot morir un Teatre qu'aplega prop de deu mil espectadors, ab l'objecte de prescindir una representació del mateix en una petita vila, apartada de dos ó tres desenes de kilòmetres de les grans urbs.

Devant d'aquest resultat, es que s'ha verificat algún miracle pera obtenirlo? No certament; s'han valgut avui dels mateixos elements ab els que air se deia decaure y agonitzar: autor, actors y públic, són els mateixos de sempre. En tot cas podria aduirse com á justificant la novetat del espectacle á plé aire, y en aquet cas la Naturalesa y no'l Teatre hauria conseguit tan gran éxit.

Queda no obstant la *novetat-espectacle* com á factor d'importancia pera arribar á assolir pera nostre Art escénic, un grau máxim de vida y esplendor.

Una moderna orientació que li infiltrés nova savia es convenient y's fa ja necessaria. Cal acabar

ab els erros de directors massa poc hábils y ab els dels empresaris qu'ho son massa.

L'exemple de la primera representació del Teatre de Naturalesa ho demostra sobradament. La bona voluntat d'uns quants patriotes ha fet fácil tan gran demostració artística, cosa potser impossible si s'hagués hagut de valer d'empreses particulars, perque aquestes, á excepció de molt comptades y estimables excepcions, tendeixen principalment al millorament del capital, prescindint en absolut de tota orientació, no solzament patriótica, sino que també artística.

Y aixís, per aquestes mesquineses, per mal pagats fugen els artistes y per gens pagats deixen d'es-

FLORS DE CINGLE

UNA ESCENA CULMINANT DE L'OBRA

criure 'ls autors, y d'aquest cúmul de desventatges surt la fantasma de la mort pera nostre Teatre.

Sortosament, tenim encare artistes qu'estimen lo nostre. Ells son la garantía de la subsistencia de nostre Art més popular y en ells posèm nosaltres totes nostres esperances y en nostres ilusions volèm veure en el primer festival de Naturalesa, la fita que marcará en endevant un camí triomfal á l'institució catalana que més directament ha contribuït al esbandiment y difusió de nostres Ideals.

Y si aixís fos, no'ns equivocaríem al calificar de magna jornada pera Catalunya la del 3 de Setembre. L'Art hauria esborrat les barreres partidistes y ensemps qu'ell florís esplendorosament, tornaria á nostre poble 'l viu sentiment de Patria, l'únic es-

mortuït per tantes divisions y única causa del decaïment actual de tota actuació catalanesca.

Repetimho finalment: l'Aplec Artístic-Patriòtic, nascut davant la representació de *Flors de Cingle*, ha fet reviure nostres entusiasmes esmortuïts, y si en la creuada que comensa podèm portarhi menys que ningú, perque menys que ningú valèm, en cambi per nostres entusiasmes, pel sant amor á la Patria que constantment arbora nostres pits, hi volèm els primers llocs. Aquests no'ls cedim á ningú.

La Festa

Se feia una festa ont la Naturalesa era galantment festejada, y aquesta, agráida sens dubte, 'ns ofrenava tota sa bondadosa magnificencia.

De bon matí, 'ns dirigim ja á La Garriga y per primera vegada havèm de desfer un conegut adagi; «val més anar sol que mal acompanyat», diu aquest, però nosaltres no trobèm altre solució que anar á La Garriga ab la mala Companyia... del Nort.

Un exprés matinal ens hi porta; l'impresió d'aquest convoi carrilare ja'ns fa preveure una gentada pera'l festival, y al arribar á l'estiuença vila refermèm nostra apreciació, doncs malgrat esser les primeres hores del dia, els carrers de la de costúm quieta vila presenten ja animadíssim aspecte.

Certament ha sigut bella pensada escullir La Garriga pera tan hermosa festa d'Art, doncs la vila dels boscos enclou en son recinte una espléndida demostració d'Arquitectura moderna catalana; joies que adornen magníficament al rialler poble presoner encare de les últimes estrictacions del altívol Tagamanent.

A mida que avensa'l dia augmenta l'entusiasme; els trens han portat grans contingents de gent y á mitg dia es un difícil problema transitar pels carrers de La Garriga. Y menys mal si altre problema més greu y d'imprescindible solució no se'ns presentés á correuita, però ab temps y bona voluntat se resol, y finalment conseguim dinar, no dirèm bé, però si aconhortats, per alló de que sempre hi há un pitjor.

A les dues comensa ja la desfilada vers el bosc; á peu els uns, buscant l'ombra que ofereix el Pas-seig de les Torres; ab tota mena de veícols els altres; y entre tots, una corrúa inmensa que fa via vers el lloc del espectacle.

A l'entrada del bosc, un arc de vert follatge dona pas al mateix, y quelques metres més endins un altra arc d'igual faisó bastit, senyala l'accés al recinte destinat á *bosc d'espectacles*, al que condueix engarlandada via, limitada á abdós costats per espessos murs de vert brancatge.

Y l'ampla platea bull d'animació. Y una gamma indescriptible de colors enmarca tan gran festa y sura arreu un plácit ambient de benhauransa.

El Poema

Flors de Cingle, tres actes, de l'Ignasi Iglesias, ab ilustracions musicals den Cassiá Casademont.

Un dia l'Ignasi Iglesias triomfava en nostra escena ab son teatre, nou encare pera nosaltres fins aleshores, de problemes socials. Ràpidament el seu nom conqueria un lloc preeminent entre'ls millors autors. Y el Teatre Catalá s'enriquia ab aquell nou gènere que'l nostre poble trobava á faltar en son teatre.

Peró l'Iglesias volgué sortir del marc aont voluntariament s'havia reduït y escrigué una obra de ambient y finalitat ben diferent dels seus primi-

tius: *Foc Nou*. Avui se'ns presenta baix un altre aspecte, en el que's distància ja més de la seva primera orientació. Doncs bé, nosaltres creiem que l'Iglesias, á través d'aquestes evolucions, ha conservat el seu preeminent lloc, però estèm consensuts de que si per aquest últim aspecte hagués comensat no hauria arribat á les primeres files de nostra literatura.

Vol dir aixó que *Flors de Cingle* está absent de válua? De cap manera. Té l'Iglesias un coneixement extensíssim del diálec, fins al punt de qu'en les seves obres es sempre lo millor: además, els personatges que'l parlen, dibuixats de ferma má, són forsa compresos per el públic, que veu en l'autor l'inimitable observador de les seves passions y lluites, y per aixó triomfa l'Iglesias, perque sab trasplantar com ningú les seves visions poétiques á l'escena.

En *Flors de Cingle* l'argument es lo que menys crida l'atenció. Però hi há en el poema una enlairada descripció d'una lluita intensa entre dues immenses passions que destrueixen un cor aimant. L'acció dels tres actes del poema se manté sempre viva y impresionadora. Els versos de l'Iglesias, vigorosos, potents, perfectament sonors, conserven durant tota l'obra la forsa trágica del assumpte teatral. Y l'amor matern, triomfant finalment, sobre tot altre amor, es la solució que'l poeta dona á un problema, més visionari que real, y per aquet motiu, ben resolt, tant en el cas present, com si la solució hagués sigut diametralment oposada.

Les ilustracions musicals del mestre Casademont, d'un bonic caient popular, foren executades ab forsa justesa, sobressortint els chorals que dirigí el propi autor.

De l'execució podríem parlarne un xic detingudament. Hi observarem detalls forsa mereixedors de retreure, com el del segon y tercer acte, en el que'ls artistes entraven y sortien de la casa á través de les parets. Però creiem bonament que aixó es degut en bona part als pocs ensajos que's pogueren fer avans de l'estrena y fins potser á no haversen fet cap en el lloc de la representació.

En quant als artistes, cumpliren ab forsa voluntat, però ab justícia devèm fer objecte d'especial menció á les senyores Morera y Mestres y al senyor Codina, que interpretaren maravellosament els seus respectius papers.

En resum, un éxit més pera l'Iglesias, éxit que deuen fer seu quants han intervingut en l'organització de la primera representació del «Teatre Catalá de Naturalesa».

E. R. Y T.

1714

Un jorn vingué, fatal per Barcelona,
y caigué de sa testa una corona
que en sa mort, li cenyí Jofre 'l Pilós;
la corona Comtal rodá per terra,
de ses passades gestes sols desferra;
present, per l'avenir, de temps millós.

El sol potent brillá com cada dia,
empró sos raigs vetllaren l'agonia
de un poble que visqué; ja moribond;
mes en son brill hi havia una esperança,
que no'n vá quan se pon s'en va ab-recansa
esperant nou matí per son retorn.

Al bramul dels canons, cruixí la terra;
dalt la Seu la campana en só de guerra
llensá ses batallades, mes fou tard;
el poble redressat, mortal ferida
va rebre gloriós; y en sa esbranzida
d'esperansa va perdre 'l darré esguard

Pro en sa gesta gloriosa, Casanova,
un desitj, un anhel de vida nova
sobre 'ls lligams, pera sos fills deixá;
no fou un fet tansols més á la historia;
que deixá ben viventa á la memoria
l'anyoransa de un esplendent demá.

Que si fort les cadenes ens lligaren
y d'esclavatge el jou ens imposaren
no van pas domenyar nostre sentir;
y no debades el cor es ben bé lliure
y vida que no viu, ell la sent viure
per sobre de tot jou y tot albir.

RAMÓN CUMANÉ JORDI

NOVES

RENAIXEMENT, desitjós sempre d'oferir á n'els
seus llegidors totes les millors que li s'en possi-
bles en la publicació, á fi de donar un segell de
més bateganta actualitat á les seves informacions,
anuncia que desde'l número prop-venent sortirà els
dijous, en lloc dels dissabtes, com se venia publi-
cant.

El pròxim número, doncs, apareixerá el dijous
día 21 dels corrents,

Preguem á n'els nostres subscriptors que'ns per-
donin aquet retrás en la publicació, de lo qual pro-
curarem rescabalarlos ab la publicació de números
—com el present—extraordinaris, suplementos y al-
tres ventatges que pensèm oferirlosi.

* * *

Avui, onze de Setembre, á les set del matí, la
«Associació Nacionalista Catalana» sortirà de son
hostatge social pera portar un ram á l'estátua

d'En Rafel de Casanova, en tribut als martres que
en 1714 moriren defensant les llibertats de Cata-
lunya.

A n'el mateix lloc (carrer de Cassador, 4, pri-
mer) y hora, RENAIXEMENT convida á n'els seus
amics y protectors que vulguin acompanyarlo á
rendir homenatge als martres de 1714, pera diri-
gir-se á depositar un ram á l'estátua del Conceller
en Cap En Rafel de Casanova.

Igualment l'«Associació Catalana de Beneficen-
cia» anuncia als seus associats que anirà á portar
un ram en tribut de remembransa als martres de
1714.

* * *

Aquesta nit á l'«Associació Nacionalista Cata-
lana» tindrà lloc una vetllada commemorativa del
onze de Setembre de 1714 organitzada per les enti-
tats de l'«Unió Catalanista.»

Hi queden convidats tots els catalanistes.

REMEMBER

1714-1911

Ja'n poden passar de dies;
ja poden passarne d'anys.
Mes el recort d'aquells héroes
no cregueu que passi mai.

Desde aquell jorn nostra patria
quantes penes ha passat!
Quants rigors, quanta ignominia,
quants escarnis, quants de mals!

Ha vist caure en munt de runes
ses preuades llibertats;
sots'el jou d'un centralisme
sos fills anant a parar.

Ha vista la seva llengua
bandejada sens pietat
dels llocs ont era mestreja,
per un grapat de tiráns.

Ha vist sos costums y usos
foragitats de sa llar,
pera donar lloc a altres
d'instints barbres, repugnants.

Y per fi, avui encara
veu com uns homes ingrats
volan anular la joia
del Dret Civil Catalá.

Ja'n poden passar de dies!
ja poden passarne d'anys.
Mes el recort d'aquells héroes
no cregueu que passi mai.

H. NADAL Y MALLOL

Port de la Selva (Empordá) Setembre 1911

Imprempta CATALONIA.—Montesión, 23.—Teléfon 1748

SUPLEMENT

al número extraordinari del 11 de Setembre

A la memoria

d'En Rafel de Casanova

Jo sento per aqueix gran català que dongué sa vida per Catalunya una admiració imponderable.

Veig en ell la personificació de tots els homes que s'entreguen en cos y ànima á la causa de la llibertat de sa Terra, sense sutilisacions acomodaticies.

Jo ja sé que 'ls diplomàtics han obtingut alguna volta triomfs relatius; però tinc la convicció ben arrelada de que 'ls pobles no arriben jamai á conquerir-se 'l respecte mundial sino quan sa voluntat d'obtenirlo y conservar-lo s'es ben manifestada ab les energies virils de qui no tem á ningú ni á res.

Se'm pot dir que 'l sacrifici d'En Rafel de Casanova y dels catalans que ab ell moriren per Catalunya en 1714 fou estéril; mes jo diré que aixó no es veritat. La sang d'aquells héroes ha fecondat nostre terror y encara amara nostre esperit de patriòtiques ubriagueses, y la bandera per ell sostinguda encara no ha arribat á terra, que la reculliren les dones catalanes pera redressarla novament y aixecarla més enlaire que mai.

Avant!, doncs, compatriçis.

Ab la vista posada en eixos lluminars de la nostra historia, pujem sense defalliments, el camí de la deslliuransa. Y sense menyspreuar els treballs dels evolucionistes incondicionals, dels diplomàtics fets (que alguna vegada es de positiva utilitat), eduquem á la nostra joventut en un ambient de protesta ferma, enérgica y persistent contra 'l Centralisme absorbidor de les nostres riqueses materials y del nostre patrimoni moral.

No'n volgüem de Madrid afalacs ni distincions de cap mena; no vinclem ni un sol instant la nostra espinada devant eixes institucions que res han fet encara per Catalunya; tractem sempre com á enemics irreconciliables als qui, forasters ó propis, contribueixin, activa ó passivament, á l'actual decadiment de la nostra personalitat nacional.

Y si un dia les circumstancies ens duguessin á l'estat de resistencia contra noves escomeses del maleit Centralisme, sapiguem confortarnos ab l'exemple dels martres gloriosos que preferiren una mort honorable á l'indignitat d'una vida d'esclavitud pera sí y pera sa Terra.

Als convencionals equilibris dels que saben conviure y partir-se 'l pa ab els vividors de la política,

oposemhi nosaltres la santa intransigencia dels qui no volen tenir altres amics ni altres enemics que 'ls amics ó enemics de nostra Patria.

Y en aquest día memorable aixequem devotament nostres cors enlaire, evocant les ombres dels qui sapigueren morir per Catalunya, y, tot dedicantlosi una corona, una oració, una llàgrima, jurèm per la seva sang no defallir jamai en la lluita per Catalunya mentres aquesta no frueixi de les seves llibertats.

Tot per Catalunya y pera Catalunya.

M. FOLGUERA Y DURÁN

Sabadell 11 Setembre 1911.

Visió

evocada per la lectura d'un full de l'història quan la capitulació de Catalunya en el segle XVIII

Silenci inmens; sols l'eco d'una campana, en la llunyania branda sigilosament. A voltes, sembla insinuar una nova lluita; á voltes, sembla plorar el regne perdut...

El sol se pon; en els arbres oscuren les verdes branques molsudes; y l'ombra nocturna s'apropa, mentres estrelles nítides comensen oferir ses llums d'argent...

Completa quietut. Cap remor alsa sa veu. Ni un respir, ni un aleteig, ni una fulla que cau...

El vel de les angoixes, misteri insondable, plana demunt les víctimes que abans l'eixida del sol, héroes eren, que ses mans procuraven finir ab pólvora l'anhel del enemic...

Excelsa lluna, espill dels trovadors, camina ab tétric pas. Oculta son gràcil somriure, darrera 'ls xiprers de ferma soca y guaita melancòlica y després... ondula trista, com cirena bruna, que canta pera consolar el naufrag...

Avida remor, trágic moment... Una vida ardenta s'arrisca de nou; vol caurer á l'abím abans de sofrir impecable injusticia, y allarga 'ls brassos, y empunya arma blanca, y mutila l'ensomni del silenci, quan traspassa furios, ab ulls d'ira, y trepitja germans, pera salvarlos tots el bon nom...

Crida y confón sa veu de guerriller ab els crits de les aus delirants de fam, y fuig y sacrifica son ànima immaculada, y prompte grapes sagnantes de pecat l'ataquen, el conjuren, l'imposen pena.

Després, quan l'auba neix, se divisa una forca, ont en Bac de Roda penja... ses mans, pàlides són; sa cabellera, esbullada es; sa mirada sens afecte, á terra, com comprehendent la pau inconeguda...

F. ARMENGOL BURGÜES

UNA VEGADA ERA UN REI

Quan arribaven les grans congestes,
a casa nostra lo vellet aví,
qu'era un sant home, catalá y savi,
s'entretenia contantnos gestes,
a la vetllada
mentres lluí la flamarada,
que, destriantse, fent contorsions,
a lo que's deia, tot desseguida
talment semblava que hi donés vida
ab misterioses aparicions.

—Una vegada era un rei
de grandíssima memoria
al qui no tracta la historia
honrantlo com es de llei,

a qui, en só de disfavor,
s'anomena ab lleugeresa
«l'amador de gentilesa»
o no més «el cassador».

Mes els fets s'esbrinarán,
y vindrá á saberse un dia
que altre rei no 's trobaria
com el nostre primer Joan.

Als qui torts li varen fer
mai va tractar ab violencia,
l'un'hora usant de clemencia,
y sempre obrant justicier.

De bones ordinacions
el seu reialme dotava
mentres aliances pactava
ab extrangeres nacions.

Era sa cort una mar
de luxe y gentil usansa:
ab ella cap cort de Fransa
se podia comparar.

Allí patges, allí herauts,
dames, gent cavallerosa,
jotglars y rècua nombrosa
de cans, astorts y griñauts.

Mes el rei que ab sol ó ab gels
cassava ab destresa eximia,
s'afatlerava en l'alquimia
ó en seguí'l curs dels estels.

Tant l'art li robava 'l cor,
que se'n conten maravelles:
per llibres y coses belles
no li dolia un tresor.

Cercá 'ls músics més capdals
y va honorar la poesia;
ressó dels qu'ell establía
son els nostres Jocs Florals.

Católic, com tots els séus,
venerá á la Inmaculada;
peró castigá ab má irada
la matansa dels jueus.

Mostrá creure sa virtut
qu'eren al Cel gran ofensa
la subjecció dels remensa
y la fera esclavitut.

Zelós, incansable, ardit,
sa activitat prodigiosa
ell esmersá en tota cosa
que d'altares y profit.

Si guerres no promogué,
si terres no conqueria,
no fou, per Deu, cobardía,
puig mai la por conegué;

es que, hom de seny, anc que brau
á tots els llorers sangnoses,
ell preferia 'ls xamosos
dolcissims fruits de la pau.

Monarca y espós amant,
á tot'hora d'ell pot dirse
que son cor varen partirse
Catalunya y na Vioiant.

El poble, actiu com ell sol,
en el monarca inspirantse,
anava perfeccionantse,
prenent un magnífic vol.

Mes aquell vol tant potent,
de sobirana embestida,
al perdre 'l bon rei la vida,
s'abaixá soptadament.

Tot just sent á mitj camí,
el nostre sol ja 's va pondre!
Quasi del tot se va fondre
á la mort del rei Martí.

Després... La fi del d'Urgell,
que mai será ben plorada...
Van rebre la punyalada
tant Catalunya com ell!

Desde llavors quins afanys!
Com nostra patria 's moria!
Fou perllongada agonía
que va durar tres cents anys;

fins que lluitant y sofrint
ab una constancia estoica,
van extingir sa aiè heroica
els canons de Felip quint.

Be fou desventura gran
ab que'l Cel va flagellarnos
no tenir per governarnos
posteritat del rei Joan!

En quants dels reis coneguts
podrá no trobarse indicis
de malvestats ó de vicis?
Ell fou mirall de virtuts.

Perxó es molt just, es de llei
que al repassar nostra historia,
diguem, honrant sa memoria:
«Una vegada era un rei!»

La veu al avi se li nuava
quan aixó deia, y en sec parava.
Ja no lluí la flama alegre,
al entorn nostre, tot era negre;
pero sentiem ben a la vora
la escalforeta consoladora,
que si, entre cendres, resta caliu...
encara, encara, el foc es viu!

ANTONI CARETA Y VIDAL

Contrast

1714

Un rei de dolenta recordansa vol domenyar ab son orgull al cap y casal de la nostra Catalunya, á Barcelona, y aquesta tota una, formada per sos gremis, qu'es son bras militar, naturalíssima y patriòtica representació de la seva íntegra forsa, per acort unánimament sentit, va á rebutjar acumulant totes llurs energíes, aquesta cobarda y rastrea escomesa, tota vegada que'l maleit Felip V, vejent-se encara impotent pera vencer ab les propies forces á n'els braus barcelonins, cerca una aliansa ab el rei francès. el qual l'apoya decididament.

Tots els ciutadans de Barcelona's troben en son lloc d'honor, y tots saben sobrerament que ab la defensa d'aquest hi juguen la llur vida, la de llurs dones y fills y també l'anorreament de les seves hisendes; empró, ni un sol n'hi manca en el lloc sagrat. La dignitat ofesa en lo més pregón del cor, empeny ab follia á n'els catalans tots á n'á la seva defensa, empró no hi val. Barcelona cau en mans d'aquells tirans, d'aquells *esbirros*, d'aquells lladres de pobles, y ab ella cauen aquells concellers, aquells braus militars, y ab ella desapareixen aquells patriòtics gremis, aquelles institucions tant nostres qu'han servit per espill de pobles models.

Tot resta boirós d'ensá d'aquella fatídica data.

Després d'una malaltia grossa, ve la convalescència, l'aclaparament del cos, del tot orgánic.

Fa 197 anys que aixís ens trobem.

1911

Aont es Catalunya? Aont se troba aquella reacció que's deu forsosament operar quan el cos ja en molt menys quantitat malalt, sent reviurer les llurs energíes?

Cap á mitjans del passat segle comensá á revisar una petita guspira d'aquell foc sagrat, d'aquell amor á Catalunya, retingut dintre les estretes parets del cor, per la raó de la forsa, durant segle y mitj. Nasqué la «Jove Catalunya», seguiren á continuació la restauració dels Jocs Florals, exiren nous estols patriòtics, que recordaren á n'els catalans el llur deure com á tals, s'anaren engroixint aquestes forces, moralment s'imposaren á n'el centralisme, fent que aquest encara procurés restrenger més l'argolla opressora de la nostra virtualitat, y arribá un moment que la nostra terra tota aparegués com una immensa foguera, y de quals grosses flamarades se veslumbressin propers anhels de llibertat, de ressorgiment de l'ànima catalana, íntegra, conscienta, lliure, pera poder gaudir ab tota

l'amplitut les ansies de la nostra integral Autonomia.

Pero no, tot fou cor, tot fou sentimentalisme, y passá com acostuma á passar el sentimentalisme com á cosa de moment, efímera, passatjera y buida dels fons.

En data com avui, marcit l'entusiasme y fallides les esperances de íntegra reivindicació del nostre poble, veiem passar altra volta l'onze de Setembre; però com el remembrè?

L'odi entre germans de rassa impera entre nosaltres, les claudicacions d'ideal abunden en nostre estol, y en lloc de, al apropiarse aquesta memorable data esser tots uns pera patriòticament rememorarla, y procurar que pel voler unánim del nostre poble no tinguem d'esperar altra data pera celebrarla ab el mateix desgavell, els més indicats pera evitarho ni tant sols fan esforços pera conseguirho, sino que mancats, perquè no dirho, d'amor á la nostra Causa, fan de Pilat pera que'l poble que dintre llurs venes hi corre sang catalana, devant d'aquest defugiment no hi cooperhi, y no hi porti aquell entusiasme, aquella foguerada d'efervescència qu'en temps no molt llunyá, feu presagiar belles esperances pera l'avenir de la terra catalana.

Aquesta es la veritat, y podem ben bé dir que no tenim encara representants en la nostra terra del tremp dels de 1714, y no vull dir pels fets heroics d'aquells, sino per l'íntegra consciència del seu esser de catalans, que per sentirsen precisament. obraren com debien en aquella memorable data de la perduda de les nostres llibertats.

La present lluita ab l'estat, es molt diferenta de condició de la d'aquella época, y per lo tant deu esser de reconstrucció de la conciencia catalana, porque ja es segur que'l dia que hagim arribat á n'aquest grau, no tindrem de rememorar aquestes y altres dates, que'ns haurán servit pera rememorar precisament la de la victòria de l'assoliment de les nostres integrals reivindicacions.

R. CASALS Y PEYPOCH.

Discurs

llegit per nostre company en J. Delclós y Dols, president de la Secció Permanent de Propaganda Autonomista del C. A. de D. del C. y de la I. en la vetllada celebrada pel mateix en remembrança de la data del 11 de Setembre de 1714

Catalans, catalanistes:

La Secció Permanent de Propaganda Autonomista, fidel ressó del esperit catalanesc qu'alena en tots els elements integrants d'aquest Centre,

no podia deixar passar aquesta data tant trista, el memorable 11 de Setembre, sense rendir homenatge als martres de Catalunya qu'en l'any 1714 socumbiren per la forsa després d'haver plantat cara á dos exercits compostos de dugues nacions més absorbents que poderoses; ja que ab tot y el crescut número de combatents ab que comptaven, comparat ab les reduïdes forces catalanes, se vegeren obligades á mantenirse en peu de guerra, temps y més temps, pera veurer coronats els seus esforços malignes, ab una victòria que deuria haverlos hi fet vergonya.

11 de Setembre de 1714! La teva evocació deuria esser prou pera que tots els catalans, sense distincions de cap mena, se sentissin esperonats á treballar en pro de la reabilitació de la Patria, en pró de les llibertats perdudes de la nostra estimada terra catalana!

Pera tot ésser català deuria havernhi prou de que fullejant l'Historia de Catalunya, al passar els ulls en els seguits episodis d'aquella época, quals héroes donaven la seva sang y fins les seves vides per la noble causa que defensaven, pera ferse càrrec de que tenim un gran deurer á cumplir. Y aquest deurer es el llegat qu'endressaren aquells abnegats patricis á ses generacions venideres.

Hi va haver un temps, no molt llunyá, que semblava que l'actual generació era la destinada á omplir aquell marbre blanc, que en la desapareguda antiga Lliga de Catalunya feia costat á un altre marbre negre aont s'hi llegia un fragment de lo que podèm dirne testament dels nostres avis, y que moralment tenim el deurer de cumplir ó fer de manera que'l compleixi la generació que ve darrera nostra.

L'esmentat fragment deia aixís:

«... Se fa també assaber, qu'essent l'esclavitut certa y forcosa, en obligació de sos empleus, espiquen, declaren y protesten als presents y donen testimoni als veniders, de qu'han executat les últimes exportacions y esforços, protestant de tots els mals, ruïnes y desolacions, que sobrevinguessin á nostra comuna y afligida Patria, y extermini de tots els honors y privilegis, quedant esclaus...»

Com d'alguns temps ensá, malauradament l'esperit catalanesc ha decaigut, es vergonyós el dirho!, aquest decaïment ens impossibilita de que siguem nosaltres, la generació actual, els destinats á satisfer aquell manament sagrat que, per demunt de tot, un día ó altre té de cumplirse.

No es pas que jo ara vulgui fer retrets; molt lluny están del meu ànim, car la Secció de Propaganda que tinc l'honor de presidir es filla d'aquet Centre, y aquest Centre 's deu á tots els elements catalanistes sense distinció de matissos, y per lo mateix no pot ni deu censurar á ningú, ja que tots li són menester y á tots per un igual deu guardarlos hi 'l

reconeixement de que s'han fet mereixedors per no haverli regatejat mai el seu apoi, tant moral com material.

Mes aixó no vol dir que la Secció de Propaganda Autonomista del C. A. de D. del C. y de la I. no's pugui planyer, no's pugui condoldrer del actual estat del Catalanisme. No crec que ningú pugui negar li aquest dret.

El Catalanisme actual, á tots aquells que mai hem simpatizat ab cap partit polític á l'espanyola, no pot satisfernos; ja qu'en molts punts, l'experiencia 'ns ha ensenyat que'l poc ó molt contacte qu'ha tingut ab elements exòtics á la veritable manera d'esser de l'actuació catalana, no li ha servit més que pera desvirtuarse.

Jo recordo molt bé que quan el Catalanisme actuava solzament al impuls del amor á Catalunya, qualsevulla manifestació que s'intentés realisar, la portava á cap, tothom ne sortia satisfet, á tothom li quedaven ganes pera procurar l'organització d'un altre acte més gran y de més transcendencia. Per dissort, avui no passa aixís. Allavors, ningú 's mirava de reüll, tothom tenia confiança ab el veí del costat. Avui semblèn una familia de germans malavinguts.

Per qué no pot acabar d'un cop, doncs, aquesta nostra malentesa desavinensa? Per qué en un día donat, tots á l'una, no podèm dir cada hù per sí: «En el camí de les reivindicacions Patries, creientnos agafar una dressera, fiantnos de les apariencies, ara 'ns trobèm qu'hem fet marrada: tornèm enrera y seguim el camí que'ns havíem senyalat al empendre lo que ja sabíem qu'era una llarga caminada.» Y mentres no ho fem aixís, podèm estar convensuts que no arribarèm mai al cim aont hem d'assolirhi l'ideal que'ns desvetlla.

Y per qué la trista jernada que avui conmemorem no pot encaminarnos en aital sentit? Qui sab, si l'aprofitéssim, si d'aquí endevant podríem remembrarla, no com ara, com á jorn de dol, sino com podria esser, un jorn de gloria?

Jo estic convensut, que una manifestació composta de tots els catalans aimants de les llibertats de Catalunya, seria imponent; y si demá, al peu de la estatua d'en Rafel de Casanova, rendint homenatge als martres de la nostra Patria, quedéssim despullats per sempre de les petites diferencies que'ns allunyen als uns dels altres; el fi que á tots ens motrens el veurien més apropiat, y allavors en nostre esperit hi tornaria renaixer aquella fe, hi tornaria renaixer aquell entusiasme, retornantnos l'esperansa de que nosaltres, la generació actual, es la destinada á cumplir aquell llegat que feren á ses generacions venideres, els martres de Catalunya que socumbiren per la forsa, el día 11 de Setembre de 1714.

He dit.